

Korottuvia sotilaita I

(Tutsari 1/2001)

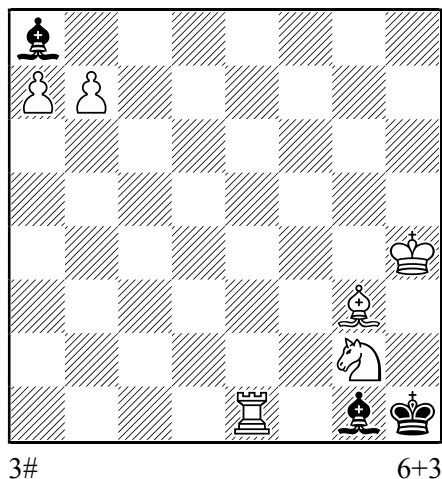
Sotilaan korottuminen muuttaa yleensä voimasuhteita merkittävästi korotuksen tehneen osapuolen hyväksi. Tämäkin sääntö vahvistuu poikkeuksin: korotunut nappula voidaan lyödä heti tai muutaman siirron kuluttua, vastustaja voi viis veisata korotuksesta ja toteuttaa omat suunnitelmansa. Onpa sekin mahdollista, että korotuksen tekijän asema heikkenee korotuksesta, mutta siitä myöhemmin lisää...

Korotuksesta saadaan useimmiten suurin hyöty korottamalla sotilas kuningattareksi, mutta joissakin tapauksissa se olisi paha virhe. Tuttu mahdollisuus on, että korotus torniksi estää patin, joka seuraisi D-korotusta. Esimerkiksi asemassa Kh5, sf7 - Kh7; valkean siirto, on ainoa voittosiirto tornikorotus. Pätinvälttöön perustuen on helppo keksiä lisää asemia, joissa kuningatarkorotus johtaa pattiin, mutta torni- tai lähettikorotus voittaa.

Mutta entä korotus ratsuksi? Se ei voi perustua välittömään patinvälttöön, koska joko T- tai L-korotus riittäisivät myös. Ratsukorotuksen esittäminen on haasteellista ja siksi kiinnostavaa. Klassikkotehtävä valkean tekemästä R-korotuksesta on amerikkalaisen mestarilaatijan kolmisiirtoinen:

Sam Loyd

Holyoke Transcript 1876

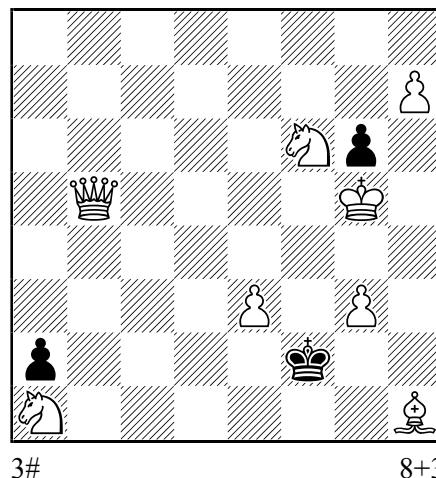
Musta aikoo vapauttaa nurkkalähettinsä, joten valkean on toimittava rivakasti: **1.bxa8R!** Kxg2 2.Rb6 - ja puolustus 2.-Lxa7 on estetty. Tekipä musta mitä tahansa, niin 3.a8D#

Upseerin lyöntiä alkusiirrossa ei tehtävissä pidetä kauniina. Nykyisin Loyd saisikin tehtävän alkusiirrosta ankaraa kritiikkiä, mutta varhaisena julkaisu-vuotena asia annettiin anteeksi. Vuosien myötä vaatimukset nousivat, lyövää alkusiirtoa ei enää sallittu ja ratsukorotuksen perusteet monipuolistuivat. Erään

virstanpylvään saavutti mainio saksalaislaatiija oma-peräisellä esityksellä.

Erich Zepler

3. kunniamaininta Dresdner Anzeiger 1930

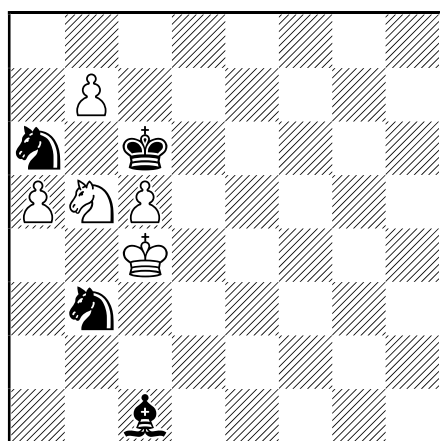
Jos asemassa olisi mustan siirtovuoro, niin matti tulisi valkean toisella siirrolla. Mutta valkean aloittaessa kaikki upseerien siirrot heikentävät asemaa: Esimerkiksi houkutteleva lähestyminen 1.Dd3? saa vastauksen 1.-Ke1! eikä esimerkiksi 2.Re4 käy patin takia. Samoin muut upseerisiirrot kariutuvat eri syistä, jotka jääköön lukijan tutkittaviksi.

Alkusiirto tapahtuu korotusta kärkevällä sotilaalla, jolla ei kuitenkaan saa olla liian suuria ylenemishaluja. Jos 1.h8D?, niin musta pelaa 1.-Kg1! ja nyt 2.Rg4 johtaa pattiin. Samoin käy, jos valkea aloittaa tornikorotuksella. Lupaavalta näyttää siksi 1.h8L?, mutta musta vastaakin 1.-Kxe3! ja nyt 2.Re4 on jälleen patti. Ainoa oikea korotus on täysin hyödyttömältä vaikuttava **1.h8R!** Siirron teho perustuukin juuri sen hyödyttömyyteen, kaikissa muissa korotuksissa on valkean kannalta liikaa tehoa.

Pelimaailmasta tuttu sanonta on "ratsu laidassa, teho hiekassa". Nurkkaruudulla ratsu on vielä tehottomampi, mutta juuri sitä valkea toivoo! Muunnelmia ovat siis 1.-Kg1 2.Rg4 ja 1.-Kxe3 2.Re4, lisäksi 1.-Ke1/Kxg3 2.Re4/De2.

Lopputehtävissä ratsukorotus voi perustua myös pelimäisiin käännteisiin. Sievä suomalaistehtävä esittää luonteessa asemassa kaksi ratsukorotusta.

Pauli Perkonoja
Kansan Uutiset 14.10.1962

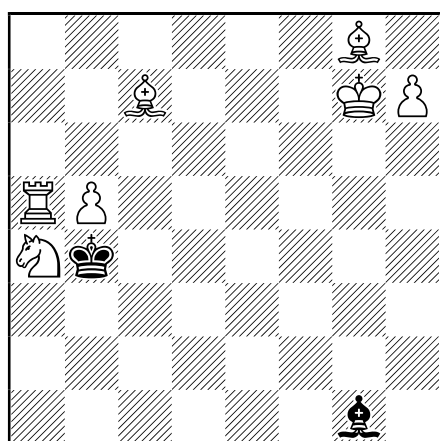

Tasapeli 5+4

Ratkaisu: 1.b8R+! (Ei 1.b8D?, sillä se antaa mustalle aikaa: 1.-Rxa5+ 2.K- Rxb8 ja musta voittaa) 1.-Rxb8 2.Ra7+ Kb7 (Musta jahtaa valkean ratsua, sillä muuten 3.Kxb3 olisi tasapeli. Nyt sitä seuraisi 3.-Kxa7 mustan voitoin.) 3.c6+ Kxa7 4.c7 Rxa5+ (Jos 4.-Rd2+ 5.Kd3 Kb7, niin 6.cxb8D+ Kxb8 7.Kc2=) 5.Kb5 Rb7 (Mustan ratsu on turvassa ja D-korotus estetty: 6.c8D? Rd6+ ja musta voittaa.) 6.c8R+! Ka8 7. Rb6+ Ka7 8.Rc8+ ja tasapeli ikuisella shakilla.

Lähetikkorotus mattitehtävän alkusiirtona on harvinaisen ilmeisyys, mutta voi tarjota mieleenjäävän ilon. Pienkorotuksia esittävistä tehtävistä yksi suosikkini on seuraava nelisiirtoinen:

Ado Kraemer
Züricher Illustrierte Zeitung 1931

4# 7+2

Musta voi siirtää vain lähettiään, sillä siirtoa Ka3 seuraa Ld6+. Mutta miten valkea voi parantaa asemansa - no tietysti hakemalla lisävoimaa h-sotilaasta! Mutta jos aloitetaan luonnollisella korotuksella 1.h8D?, niin mustan ovela puolustus on 1.-Ld4+

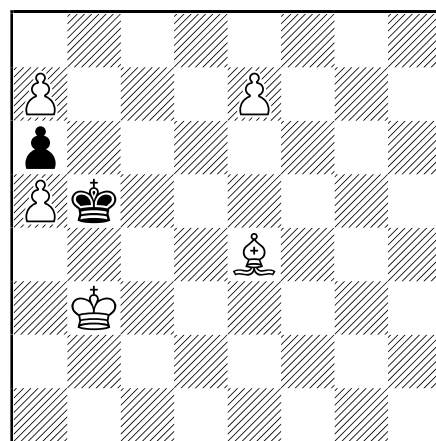
2.Kh7 (valmistautuen jatkoon 2.-Lxh8 3.Kxh8 Ka3 4.Ld6#) 2.-La1!! Nyt 3.Dxa1 tuottaa patin eikä muutaakaan edistävää ole tarjolla.

Oikea alkusiirto on hämmästyttävä **1.h8L!**, korotus nappulaksi jolla ei ole yhtään siirtomahdollisuutta! Valkea aikoo pelata kuninkaansa pois pitkältä viistoriviltä, jonka jälkeen uhkaa 3.Lc3+ Ka3 ja matti ratsun paljastusshakilla.

Mustan paras puolustus on edelleen 1.-Ld4+, johon valkea jatkaa 2.Kh7. Nyt 2.-La1 3.Lxa1 Ka3 4.Ld6# sujuu helposti, samoin 2.-Lxh8 3.Kxh8 Ka3 4.Ld6#. Jo tämä sisältö tehtävässä olisi monelle laatijalle riittävä, mutta mustalla on kuin onkin vielä yksi valtti hihassaan: 2.-Lb2! Nyt jälleen 3.Lxb2 patittaisi mustan, mutta valkealla on toinenkin mahdollisuus: 3.Rxb2! ottaa kuninkaalta ruudun a3, mutta antaa uuden pakoruudun: 3.-Kc5 4.Rd3#, kaunis mallimatti. Mallimatissa matintekävän puolen jokainen upseeri osallistuu matintekoon ja jokainen kuninkaan pakoruutu on otettu vain yhdellä tavalla.

Samassa tehtävässä voi toki esittää useita eri korotuksia. Suosittu tehtäväteema on kaikkien mahdollisten korotusten esittäminen samassa tehtävässä eli ns. täyskorotus. Yksinkertaisempiakin yhdistelmiä on tehty, seuraavassa viehättävät D-, T- ja R-korotukset.

William A. Shinkman
Western Advertiser 1873

3# 5+2

1.e8T! ja mustalla on kaksi vaihtoehtoa: 1.-Kxa5 2.a8R! tai 1.-Kc5 2.a8D. Ja miksei 1.e8D+ käy?

Ensi kerralla pohdimme mustan tekemiä korotuksia. Mitä hyötyä mustalla voi olla korotuksista muiksi nappuloiksi kuin kuningattareksi ja mitä haittoja eri korotuksista voi olla? Joskus D-korotus voi heikentää asemaa, L- tai T-korotus vahvistaa - mutta siitä siis myöhemmin!

RSM Jorma Paavilainen